
NIEUWSBRIEF • Nr 4 • DECEMBER 2001

STICHTING HARRY VAN KUYK

OPGERICHT 1998 • 'S HERTOGENBOSCH

vooraf

Eerste Vriendenbijeenkomst

Op een warme zomerdag in juli vond ten huize van onze secretaris de eerste samenkomst plaats van de vrienden van de Harry van Kuyk Stichting.

Harry toonde zijn collectie MM+ waarover hij in Nieuwsbrief 3 schreef dat het eindresultaat in zicht was.

Het resultaat mag er zijn! Landschappen – uit de Ooijpolder, hoe kan het anders? - in verschillende jaargetijden en in diverse technieken weergegeven, vrouwenportretten en de als landschap benaderde billen, zoals Harry zelf zegt, hadden een plek gevonden en werden door allen bewonderd. Daarnaast verraste hij ons met zijn nieuwste werk, een terugkeer naar het alfabet, maar nu in nieuwe gedaantes. Heel fascinerend.

Niet minder boeiend zijn de verhalen die Harry vertelt. Het mooie weer, de prachtige ambiance, de vrienden genoten in een prachtige tuin een schitterende middag en avond.

De aanwezige vrienden kijken uit naar een volgende ontmoeting met elkaar en natuurlijk en in de eerste plaats met Harry en Marie-Antoinette.

Met vriendelijke groet,

Kees van Katwijk

tien vragen

In de rubriek '10 vragen aan Harry van Kuyk' die de vrienden van de stichting mogen stellen aan de kunstenaar, is het deze keer -het kon niet uitblijven- de eigenaar van een drukkerij, Piet de Kleijn uit Wijchen (Gld). In vrij korte tijd waarin de kunstenaar zakelijk met hem werkte ontstonden naast de technische gesprekken die zij hadden ook een andere binding. Samenvallende interesses, tot op zekere hoogte vakgenoten en een breedschalige belangstelling voor kunst en cultuur werden de bindmiddelen voor nadere kennismaking die tot wederzijds respect en meer dan zakelijke omgang leidde.

Leden van de stichting die ook van deze vragenrubriek gebruik willen maken kunnen zich richten tot de redactie van de Nieuwsbrief. Brieven daartoe aan: Redactie Nieuwsbrief Stichting Harry van Kuyk, Mevrouw Ingrid Raming-Speklé, Oostvlisterdijk 26, 2855AD Vlist.

P. Eigenlijk weet ik weinig over je achtergrond. Vertel eens uit wat voor een nest je komt, hoe waren de relaties met je ouders en andere familieleden?

H. Een warm nest in een omgeving waar pastoors, schoolmeesters, foute burgermeesters en andere 'notabelen' volledig de dienst en het 'fatsoen' uitmaken is niet bepaald een goed ontwikkelingsmilieu te noemen. Als door dat nest dan ook nog jarenlang nazilegers marcheren is het tijd om uit te vliegen zonder spijt en je eigen opvoeding maar ter hand te nemen. Dat deed ik: op mijn maat!

P. Waarin schuilt het geheim van een levensgenieter?

H. Een nogal traditionele vraag die gesteld wordt aan mensen die de schijn hebben nogal zorgeloos en breed door hun leven te wandelen. Helaas bestaat daar geen traditioneel antwoord op. Als ik een levensgenieter ben is bij mij de reden daarvan in het leven

zelf te vinden. Van nature ben ik niet zorgeloos, integendeel. Eerder een pietje precies die alles wat op mijn weg komt nogal serieus neemt. Zo serieus dat het goede wat op mijn pad komt dan ook helemaal beleef. Dat kan eten zijn, drinken en praten, liefhebben en zorgen, werken en rusten. negativisme of pessimisme zijn mij vreemd en ik probeer alles wat met leven te maken heeft positief te benaderen en met de vreugde die dan bovenkomt te werken en te denken. Maar neem dit niet te letterlijk: Ik kan gruwelijk de pest in hebben en de hele wereld naar zijn einde vloeken. Maar zelfs dan sta ik niet alleen op de wereld. Echter, wie mij zó aantreft is nog niet jarig...

P. Je hebt altijd veel affiniteit gehad met het grafische vak. Hoe ben je daarin terecht gekomen? Waar heb je het meeste geleerd?

H. In de meest letterlijke zin van het woord ben ik de typografie ingedraaid. In enkele woorden, oorlog, geen stroom, drukkerijtje waar (wist ik veel) illegaal drukwerk werd gemaakt, en een aardige man die mij vroeg een oude Mergenthaler snelpers met de hand in werking te houden.

Die aardige man was de rastypograaf Harry Gruben, leerling van de beroemde Charles Nypels in Maastricht en hij maakte van mij een handzetter. Het Engelstalige begrip voor handzetter is composer, regelaar, iemand die schikt, samenstelt en daar veel creativiteit in kwijt kan. Tot vandaag is affiniteit gebleven hoewel veranderd, breder geworden en omgeslagen in liefde voor nauwkeurigheid en perfectie in leven en werken. In de drukkersstad Haarlem leerde ik meer dan een beroep, ik leerde handen en hersens gecombineerd in te zetten voor het beste wat er in mensen wakker gemaakt kan worden: creativiteit.

P. Betekent de computer voor het grafische vak een zegen of een verarming?

H. Ik ben al blij als ik thuis het knopje van het licht kan gebruiken. Laat staan dat ik met de ingewikkelde knoppenkast van een computer ga werken. Vloek of zegen? Heeft de uitvinding van pijl en boog te maken met de huidige atoombom? Is de computer een soort vijfde colonne geworden binnen een edel handwerk?

Ik weet het niet. Echter, als je via de knopjes van zo een machine vraagt: ontwerp voor mij eens een mooi boek of affiche komt er op een scherm voor je neus te staan 'Hoebedoellu?' En dus blijven de oude regels die in de gebonden grafiek bestaan zeer geldig. Een creatieve, een kunstzinnige machine moet nog worden uitgevonden. En ten slotte: ik voel er niets voor de wereld te veranderen, zorg er echter voor dat ze het mij aandoen, ook niet via een computer.

P. Wat bezield je toen je met je grote letterboek van start ging? Waarom bou je het bij zo een kleine oplage?

H. Een staand lijntje, en nog kleiner lijntje met een stipje erboven, een cirkeltje en nog een cirkeltje waar een stukje is uitgelaten. Ik heb het over het alfabeth. Volkomen abstracte tekentjes waarover de mensheid bepaalde afspraken heeft gemaakt die geleid hebben tot weergeven van gedachten en gedichten die anderen hebben en hadden. Lezen dus.

Die tekentjes, dat alfabet interesseerde mij hogelijk, intrigeerde mij zelfs zo sterk dat ik probeerde die leestekentjes te bevrijden uit de bruikbaarheid, ze te gebruiken als basis voor een op zichzelf staande abstractie. In 1970 resulteerde dat in mijn 'Groot Abecedarium'. Zesentwintig prenten die als uitgangspunt de letter had, niet in tekst maar als zelfstandig beeld. Het voorwoord van dat werk werd geschreven door Prof. Dr. G.W. Oving, hoogleraar in de typografie en de grafische esthetiek. Wat ik in beeld bracht verklaarde hij in tekst. Dat verhaal werd integraal afgedrukt in de nieuwsbrief nummer 2. Beter dan hij kan ik het niet uitleggen.

Wat het tweede deel van je vraag betreft de kleine oplage van mijn prenten en boeken, wel, artistieke grafiek heeft een bepaalde waarde. Die waarde zit niet alleen in het bestaan van die prent. De koper, de verzamelaar heeft iets exclusiefs gekocht. Door een grote oplage van dat werk breng je dat begrip in gevaar. En bovendien, persoonlijk gezien is het afdrukken van een grote oplage op een handpers ook niet zo'n creatieve bezigheid. Minder is hier dus meer.

P. Zijn de koffiepotten van Klaas Gubbels wel of geen kunst. Waarom niet?

H. Het is niet Klaas Gubbels alleen die met een beperkt beeldscala werkt. Ik ben er van overtuigd dat de genoemde kunstenaar integer met zijn werk bezig is, en bovendien de volledige vrijheid heeft te werken zoals hij dat wil. Als ik in staat zou zijn een sluitende definitie voor kunst op te stellen zou ik mogelijk deze vraag kunnen beantwoorden. Die heb ik niet en niemand. Mogelijk kan Klaas het zelf zeggen. Zijn naam staat gewoon in het telefoonboek en hij heeft zijn atelier niet op slot.

P. Vroeger waren de kerken vaak de opdrachtgevers voor kunstenaars. Tegenwoordig speelt de overheid vaak die rol. Worden kunstenaars terecht massaal in leven gehouden?

H. Wie de huidige wetgeving omtrent de hulp die aan kunstenaars door de overheid verstrekt wordt (WIK, Wet Inkomen Kunstenaars) kent, zal het wel uit zijn hoofd laten om te zeggen dat kunstenaars massaal door de overheid in leven worden gehouden. Onder een boek vol voorwaarden liggen de bedragen die uitgekeerd worden ver onder het minste minimum.

En, heeft een kunstenaar die door een gezin en de zorg daarvoor tenslotte toch voor die ondersteuning moet kiezen, een gebrek aan talent of een teveel aan verantwoordelijkheidsgevoel?

P. Wat is naar jouw mening de juiste rol van de overheid ten opzichte van kunstenaars.

H. Thorbecke, een van Nederlands grootste staatsmannen zei het heel lang geleden al: 'Kunst is geen staatszaak'. Sinds die tijd is er veel veranderd hoewel ik het nog steeds met hem eens ben. Hebben wij het over kunstenaars, zijn dat óók staatsburgers en zijn dus ook opgenomen zijn in de sociale wetgeving en rechthebbenden op wat wij noemen de 'verzorgingsstaat' en de plichten die de staat zich daaromtrent heeft opgelegd.

Ik heb mij maar bij die wetten neer te leggen wat niet betekend dat ik het overal mee eens ben.

Met name in het onderwijs. Het eindproduct van een opleiding is kennis, een weten en vaardigheden om een beroep uit te oefenen dat bruikbaar is binnen de maatschappij. Dat wordt getoetst door de overheid met examens waardoor er wordt voorkomen dat er slechte bakkers, stratenmakers of chirurgen ontstaan die voor zichzelf en voor de gemeenschap onbruikbaar zijn en door geen bedrijf of instelling in dienst genomen worden of even later ontslagen worden wegens gebrek aan de nodige kennis.

Die sterke overheids- bemoeienis op onderwijs in het algemeen ontbreekt volgens mij in het kunstonderwijs.

In die sector worden 'kunstenaars' opgeleid in plaats van vakmensen die in de kunst een rol kunnen spelen en daarmee van groot belang zijn in de continuering van een cultuurvorm.

P. Wat heb jij met vrouwenbillen

H. Deze vraag is waarschijnlijk gesteld naar aanleiding van een groot aantal illustraties die ik voor een boek maakte. Het antwoord daarop is dermate complex dat die niet beantwoord kan worden in een korte versie. De vragensteller heb ik tevreden kunnen stellen door middel van een geschrift wat bij die voorstellingen hoort. Mochten er lezers zijn die belangstelling hebben voor het antwoord op deze intrigerende vraag, stuur dan een briefje naar de redactie van de 'Nieuwsbrief' en ik zal er voor zorgen dat u het volledige antwoord krijgt. En, voor de rest: zie hiernaast.

Harry van Kuyk, grafischschildering 1998

Niet alleen billen Piet...

het hotel

De voorliefde voor boeken die Harry van Kuyk heeft is de lezers van de nieuwsbrief niet onbekend. Meestal zijn het bundelingen van eigen werk waarin via een voorwoord van een en ander ook wel teksten van zijn hand zijn verwerkt. Dat hij ook voor anderen, uitgevers of vrienden, boeken heeft verzorgd is minder bekend.

In opdracht van Rob Jansen, vriend van de stichting en eigenaar van Hotel t Spijker in Beek kreeg hij ongeveer een jaar geleden de opdracht een gedenkboek te maken. Het hotel had daar wel een heel bijzondere reden voor: het tweehonderd vijftig jarig bestaan en al die tijd in handen van één familie. Dat huidige eigenaar nogal wat vertrouwen had in Harry als graficus blijkt uit het feit dat hij hem voor de vervaardiging volledig carte blanche gaf voor de realisatie ervan.

Op 27 oktober j.1. werd het jubileum met een luisterrijk feest gevierd in het hotel waarbij de presentatie van het boek een der hoogtepunten vormde.

De familiegeschiedenis werd geschreven door Harry Janssen, een der bekendste journalisten in het Gelderse.

De vormgeving, een groot gedeelte van de tekst, het illustratieve gedeelte de redactie plus de productie waren in handen van Harry van Kuyk die deze ingewikkelde kluit in zes maanden klaarde tot grote tevredenheid van zijn opdrachtgever.

Het boek is rijk geïllustreerd met historische foto's, soms van meer dan honderd jaar oud. Het omvat 77 pagina's waarvan vele in kleur, is niet in de handel doch uitsluitend verkrijgbaar bij Hotel t Spijker in Beek.

De (feest)prijs is fl. 35,- of na 1 januari 2002 16 Euro.

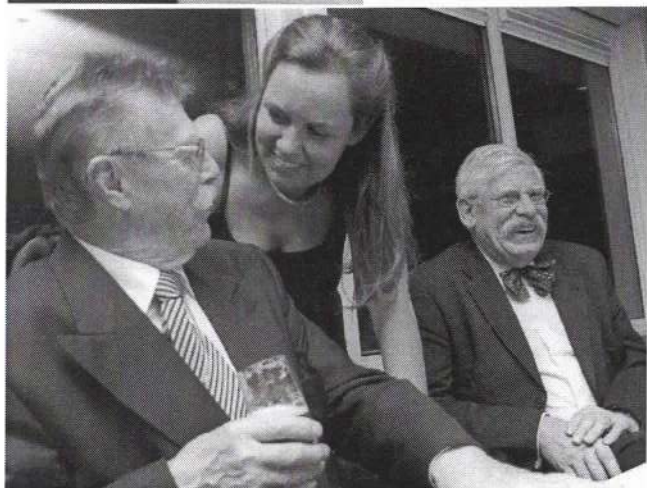
**In overleg met de uitgever kunnen leden van de Stichting Harry van Kuyk het in bezit krijgen met een korting van fl. 5,--
Het boek kan afgehaald worden of telefonisch besteld waarna u het verhoogd met verzendkosten krijgt thuisgestuurd.**

**Hotel t Spijker, Rijsstraatweg 191, 6573 CF Beek Ubbergen
Telefoon 024 -6841295**

De onvermijdelijke speeches van (links) burgemeester Paul Wilbers, (rechts) hotelier Rob Jansen en drie van de feestgangers v.l.n.r. Harry van Kuyk, zijn vrouw Marie-Antoinette en medeauteur Harry Janssen.

Foto's Frans Kup, Nijmegen

het voorwoord

In de reeks teksten die dienden als voorwoord voor diverse privéuitgaven van Harry van Kuyk, ditmaal een tekst die hoorde bij zijn uitgave 'Tangram' uit 1975. De journalist Joop Eilander schreef het maar bereikte door de kleine oplage slechts een beperkt publiek. In deze Nieuwsbrief de derde uit die reeks. Andere voorwoorden werden eerder bedrukt in de nummers twee en drie van de Nieuwsbrief.

Anders dan in een tangramboek bevat deze cassette geen hersenbrekers. Integendeel zelfs. Het meteen in 't oog springend verschil tussen het Chinese, doorgaans zwarte tangram en Harry van Kuyks smetteloos witte tangramdrukken, is de ogenblikkelijke herkenbaarheid van de laatste. Ze zijn moeiteloos en binnen enkele seconden 'na te leggen'. Met die opzet zijn deze prenten uiteraard niet gemaakt.

De vreugde van het kijken naar van Kuyks tangrammen is van een andere orde dan die welke de puzzelaar ondergaat bij het vorsend samenvoegen van immer dezelfde basiselementen tot steeds weer andere, in voorbeelden aangegeven figuren. Van Kuyk maakt de in wezen simpele structuur van het tangram - je moet die structuur in het zwarte vlak alleen maar even herkennen - doorzichtig, helder, duidelijk.

Zeven, altijd eendere basiselementen op steeds andere wijze samengevoegd binnen het beperkend kader van een gegeven vierkant. Wie er de niet noodzakelijke moeite voor wil doen kan het merendeel van van Kuyks tangrammen terugvinden op de pagina's 136 tot 139 van het bekende tangramboek van Joost Elffers. Soms 'letterlijk', vaker gespiegeld, een kwart of een halve slag gedraaid. Dat doet er weinig toe; het gaat uiteindelijk niet om het puzzel-tangram, maar om het spanningsveld dat ontstaat op de raakvlakken tussen die onveranderlijk dezelfde meetkundige basisvormen. Daar - op die raakvlakken - begint het spel dat van Kuyk met zijn toeschouwers/beschouwers wil spelen. Een spel van licht en schaduwwerking - dus van licht, omdat licht zonder schaduw wel, maar schaduw zonder licht niet denkbaar is. Men kan de bladen in de hand wentelen - er tòch mee spelen - en door dat spelend kantelen de lichtopval wijzigen waardoor het effect van de reliëfwerking verandert. Daarmee is dan het verlossende woord gesproken: reliëfwerking. Het ontbreken van reliëf,

het onzichtbaar blijven van de raakvlakken is het probleem waarmee de tangram-puzzelaar worstelt. Hij tast in een tweedimensionaal duister. Van Kuyk lost dat probleem op door het toevoegen van een derde dimensie: reliëf. Daardoor worden de figuren plotseling doorzichtig. Van Kuyk licht het meest ingewikkeld tangram door, simpel, schijnbaar moeiteloos en tegelijk fascinerend. Chinese slimheid afgetroefd door Hollandse vindingrijkheid.

Na een lange reeks jaren geduldig experimenteren exposeerde de graficus Harry van Kuyk medio 1970 zeven reliëfdrukken, opgedragen aan de 15e eeuwse drukker Aldus Manutius. Van Kuyks vlekkeloos blanke prenten waren voor menigeen een openbaring. De oplage was 10 exemplaren. Deze cassette, die de naam droeg van Aldus Manutius - was allesbehalve een vingeroefening om zich een geheel nieuwe techniek eigen te maken. Die vingeroefeningen hadden uitvoerig plaats gevonden in de voorafgaande experimentele jaren, waarin de techniek langzaam verworven, ontwikkeld en geperfectioneerd werd. Pas in het stadium van de technische perfectie gaf van Kuyk zijn reliëfdrukken aan de openbaarheid prijs. Zoals bij hem past. Van Kuyk is van huis uit typograaf, om precies te zijn: handzetter, in dat vak ingewijd, gevormd en gekneed door vakmensen pur sang. Van Kuyk heeft die afkomst nooit verloochend en het heeft er alle schijn van dat hij er zich nooit meer helemaal van los zal kunnen maken.

Typografen, de goeie, zijn perfectionisten. Dat gevoel voor en streven naar perfectionisme is van Kuyk in zijn grafische leerjaren ingeëtst. Toen hij in de late jaren vijftig de ongewisse sprong waagde van een veilige drukkersfunctie-met-perspectief naar het onzekere kunstenaarsbestaan, nam hij zijn typografisch verleden mee.

Een drukker/typograaf werkt in opdracht en hij wordt menigmaal gedwongen eigen esthetische inzichten ondergeschikt te maken aan het brood-op-de-plank principe. Esthetica is zelden afdoende om een dreigend bankroet af te wenden.

Van Kuyk koos duidelijk voor de vrijheid boven die knellende gebondenheid. Maar het is nog de vraag of hij die sprong wel gewaagd zou

hebben als in die periode zich niet zo overduidelijk de procesversnelling had afgetekend, die reeds in de jaren veertig voorspelbaar was: de omschakeling van het toch nog zeer ambachtelijke drukkersbedrijf naar een puur technische en industriële bezigheid. Zaken als fotografisch zetten, automatische procesbeheersing en computertechnieken brengen wel een brok efficiency binnen het drukkersbedrijf en daarmee een versteviging van de concurrentiepositie, maar het is de dood voor het ambachtelijke Fingerspitzengefühl.

Van Kuyk keerde de kille computer de rug toe en nam zijn liefde voor het puur ambachtelijke mee naar de vrijheid van een eigen atelier. Typografen -de volbloed echte -maken een gewetenszaak van een puntje wit meer of minder, ze worden kregelig van een minieme onregelmatigheid in de spatiering van een woord of regel en ze worden ronduit grof als een cliënt meent dat papier uitsluitend zo economisch mogelijk moet worden bedrukt. Dat gevoel voor perfectie, dat oog voor ragfijne verschillen, heeft van Kuyk zich met de zethaak in de hand eigen gemaakt. Ondanks de vaak vrij forse vlakken waarop hij werkt, blijft hij een pietepuuteraar. Iemand die uren bezig is met het wegwerken - of te voorschijn brengen - van een fractie van een millimeter. Wat de drukker onder 'toestellen' verstaat - of in wat wijder verband: dat wat men in een drukkerij aan vormvoorbereiding doet - beoefent van Kuyk in het extreme.

De vlakken die in van Kuyks prenten een rol spelen, worden met een figuurzaag behoedzaam uit aluminium gezaagd, zorgvuldig ontdaan van bramen en andere ongerechtigheden en gepolijst tot elke oneffenheid is verdwenen. Uit flinterdun maar hard bankpostpapier, trapsgewijs op elkaar geplakt, worden niveaoverschillen opgebouwd, die straks de aluminium vlakken moeten 'schragen', Een monnikenwerk, dat eindeloos' geduld en precisie vergt.

Is de vorm eindelijk klaar - en voor een cassette zijn er heel wat nodig -dan kan het eigenlijke drukken beginnen. Van Kuyk ontwikkelde zijn eigen pers, die de naam van Aldus Manutius draagt. De pers geeft aan de vorm

een verticale druk mee van zo'n zestig ton en na ongeveer een uur staat de rent letterlijk onuitwisbaar in het papier. Langvezelig papier, speciaal door de fabriek voor van Kuyk aangemaakt en opgebouwd uit zuivere grondstoffen zoals linnen, katoen, wol en zijde. Wie overigens 380 grams papier onder karton wil rangschikken heeft daartoe het volste recht. Van Kuyks prenten worden nog al eens aangeduid met het woord blinddrukken. Ten onrechte. Bij een blinddruk wordt een reliëf koud en via een horizontale drukafwikkeling in het papier geperst door een vorm en tegenvorm waardoor een niveauverschil ontstaat van een enkele millimeter. Bij het procédé van van Kuyk ligt het reliëf, mede door een verticale drukafwikkeling, niet alleen in maar ook op het papier, waarbij niveauverschillen tot ongeveer achttien millimeter kunnen worden bereikt. De samenstelling en vochtigheidsgraad van het papier, de juiste warmte en het drukvermogen van de pers en de preegduur spelen daarbij een even belangrijke rol als de 'vormvoorbereiding'. Het zijn vooral die niveauverschillen, oplopend van onder tot boven het papieroppervlak, die van Kuyks techniek tot bijna het tegengestelde van de blinddruk stempelen.

De cassette 'Aldus Manutius' was van Kuyks eerste gebundelde uitgave, die aan de openbaarheid werd toevertrouwd. Twee jaar later, in 1972, verscheen zijn cassette 'Variaties op de Sectio Aurea', twaalf variaties op de beroemde gulden snede, een wet die niet alleen in de kunst en architectuur een belangrijke rol speelt, maar waarvan ook typografen soms wakker liggen. De cassette met twaalf prenten werd op een tentoonstelling in Amsterdam ten doop gehouden. Nog diezelfde middag was de oplage (25 exemplaren) uitverkocht. Commercieel een onthutsend succes; voor de exposant en latere bezoekers toch wel een beetje pijnlijk.

Van Kuyk wist zich op dat ogenblik al bezig - en slechts zeer weinig getrouwen deelden dat weten - met een gigantische arbeid: het 'Groot Abecedarium', 26 witte reliëfbladen, gebaseerd op de letters van het alfabet. Ter illustratie van het voorwoord van prof. Ovink waren nog vijf zeefdrukken bijgevoegd als "vertalingen in kleur van de reliëfdrukken".

Een kloeke, in kist of krat te verzenden cassette met drie banden, waarin het resultaat van ruim twee en een half jaar noeste arbeid verzameld zat. In Augustus 1973 verscheen deze imponerende uitgave, waarin de typograaf in de kunstenaar zich breeduit manifesteerde. De oplage van 52 exemplaren vond zijn weg 'allover the world'.

Ook in die voorkeur voor de cassette is een binding te ontdekken met het drukkersvak dat hem voortbracht en zijn huidige metier. Harry van Kuyk maakt en drukt zelden een enkele prent. Hij maakt een serie prenten en stopt die in een band of een cassette. Hij maakt er een uitgave van. Prenten die allemaal stuk voor stuk bekeken willen worden en afzonderlijk aan de wand gehangen kunnen worden, maar die toch duidelijk een onderlinge relatie en samenhang vertonen. Variaties op de gulden snede, variaties op de klanktekens van onze communicatie en nu dan variaties op het aloude chinese tangram. Het chinese tangram-spel -Ch'i Ch'iao pan - schijnt ouder dan de weg naar Peking, al geeft de literatuur nauwelijks enige zekerheid over de ouderdom, laat staan over het ontstaan van het spel. In de Europese literatuur komt men de eerste publicaties over de tangrapuzzel pas tegen rond de vorige eeuwwisseling. Ook de oudst bewaarde spelen - met stenen of houten vormen - dateren uit die tijd. Het chinese Ch'i Ch'iao pan verspreidde zich onder vele namen zoals: zevenbord, zevenslimbord, wijsheidsbord, chinese puzzel, Kopfzerbrecher, casse-tête en nog een dozijn anderstalige equivalenten. Wie meer over de historie en achtergronden van het tangram-spel wil lezen kan terecht in het bekende tweetalige tangramboek van Joost Elffers (Verlag M. DuMont Schauberg, Koln 1973). Het tangram werd in de vorige eeuw voornamelijk als een kinderspel gezien, maar vooral onder invloed van het hierboven genoemde boek hebben zich de laatste jaren ook tienduizenden volwassenen aan het tangram verslingerd. Het heeft weinig zin om binnen het bestek van deze inleiding nader op de geschiedenis, de mogelijkheden en de wiskundige aspecten van het tangram in te gaan. Want hoewel van Kuyk zich voor deze prentenreeks duidelijk door het tangramspel heeft laten inspireren,

weerspiegelt zich in het resultaat het tegendeel van wat men onder een puzzel verstaat. De prenten spreken hujn eigen duidelijke en klare taal.

Er zijn in de loop der tijden meerdere variaties en afwijkende versies van de tangrapuzzel ontwikkeld. Er werd uitgegaan van een rechthoek en/of het aantal stukjes werd uitgebreid. Al deze afwijkingen in de leer was zelden een lang leven beschoren.

Het oorspronkelijke, zuivere chinese tangram ontstaat door een streng bepaalde zevensdeling van een vierkant, zoals staat afgebeeld op de band van deze cassette. Het 'heilige' getal zeven heeft in vele uiteenlopende culturen een belangrijke rol gespeeld.

Uit de door de zevensdeling verkregen vormen is een oneindig aantal figuren te leggen, figuratief en abstract/geometrisch. Figuren van mensen en dieren, in allerlei houdingen en situaties, bieden een vrijwel onbeperkt aantal mogelijkheden; het aantal geometrische figuren dat met de zeven basisvormen te leggen is moet door een computer te berekenen zijn en kent dus een beperking. Beperkter nog worden de mogelijkheden als men probeert om een geometrische figuur te leggen binnen een gegeven vierkant. Elffers geeft daarvan enige bladzijden met voorbeelden, maar de mogelijkheden zijn daarmee niet uitgeput zoals een verwoed tangramspeler in deze cassette kan ontdekken.

Dat van Kuyk het vierkant koos als uitgangspunt voor zijn tweemaal achttien tangrammen is niet zo verwonderlijk. Mathematische vormen -het blijkt ook uit zijn vorige werk -spreken hem sterk aan en: "Het vierkant is de meest zuivere vorm van een ruimte-idee, compleet in zichzelf; alle andere rechthoeken zijn vierkanten die afwijken van de norm door uitbreiding van de hoogte of de breedte". Een pure vorm als uitgangspunt dus.

Tenslotte kan een slimme vogel nog de achterdochtige vraag stellen of: van Kuyk zijn tangramspelletje wel eerlijk speelt. Immers: het tangram wordt uit zeven vormen opgebouwd en de vierkanten van van Kuyk tellen steeds negen vlakken. Dat klopt, maar een zo aandachtige beschouwer heeft natuurlijk allang voordat hij aan het tellen slaat opgemerkt dat steeds twee

driehoeken in elk tangram een fijne structuur in het oppervlak vertonen. Het zijn de elementen die in een tangram (voorbeelden) boek wit blijven en daardoor de figuur binnen het vierkant bepalen. Een zelfde rol spelen de gestructureerde vlakken in van Kuyks tangrammen. Men vindt deze twee elementen (zonder kleur) ook terug in de achttien tangrammen die in zeven kleuren silkscreen en gedrukt op plastic de inhoud van deze cassette completeren.

Er valt dus niets te puzzelen in deze bibliofiele uitgave, alleen maar te kijken. Veel plezier daarbij.

Nijmegen, augustus 1975

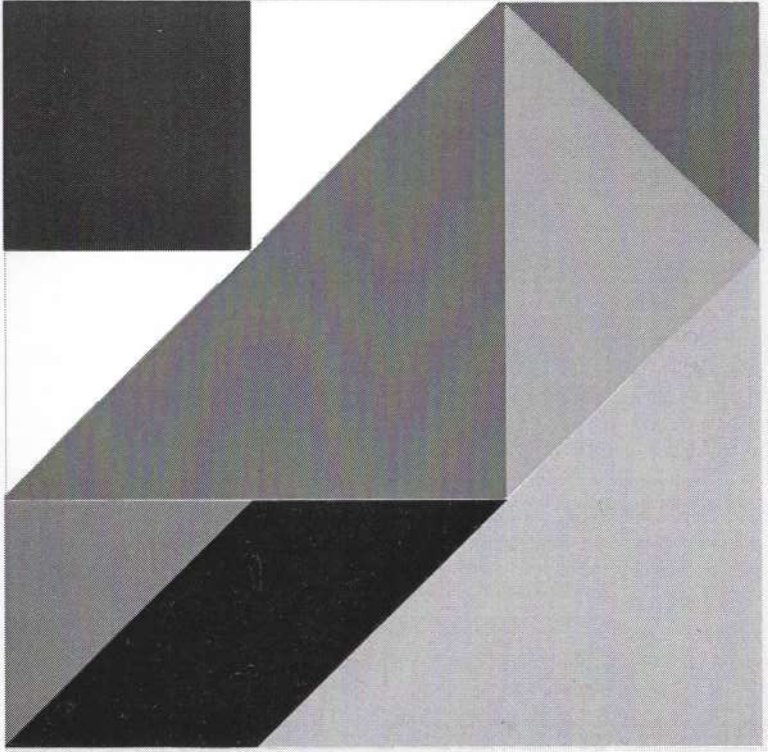
Joop Eilander

Via de kunstenaar kreeg de redactie van de Nieuwsbrief het droeve bericht dat op 17 oktober te Den Haag is overleden een van de eerste leden van de Stichting

LUYKE WITTERMANS

1935-2001

Onze gedachte gaan met condoleances uit naar zijn familie. Ook zij zullen de filosofische wijze waarop hij mensen en kunst benaderde in de toekomst missen.

Harry van Kuyk

Kleurenzeefdruk uit Tangram 1975

wandschildering RABO-Beek

Een opdracht als deze is inherent aan het geconfronteerd worden met een aantal problemen.

Plotseling ligt het hoe, het wat en het waarom in je hand. Even blij als ernstig komt er een denkproces op gang. Denken is echter abstract, heeft geen vorm, geen substantie ondanks de vertrouwdheid van het kader waarbinnen die opdracht moet worden uitgevoerd: Het werkterrein van de Rabo-bank wat tevens mijn landschap is omdat ik er woon.

Toch begint de realiteit, het zicht- en grijpbare er van, ineens vaag te worden en maakt plaats voor onzekerheid. Een landschap wat in miljoenen jaren ontstond, groeide en veranderde, moet in enkele weken definitief worden: Zó ziet het er uit en niet anders.

In zekere zin wordt er een halt toegeroepen aan de geologische voortgang, alsof die gaat stollen zoals graniet dat ooit deed.

Is het dan overmoed om met vage ideeën toch aan de slag te gaan.

Je begint te werken, het schetsmatig opzetten in centimeters van iets wat in de te herhalen werkelijkheid straks in vele meters moet worden weergegeven.

Je gaat proberen het onderwerp naar een ander bestaan te gidsen. Een gewichtloos bestaan, zonder boodschap of voorspelling maar met een maatvoering die in de werkelijkheid nergens eert grens heeft.

Alles wat je doet heeft iets schaamteloos simpels omdat je het niet zelf bedacht hebt, het was er immers al.

Het enige wat mij te doen stond was de zichtbaarheid terugdringen en de hoorbaarheid er van versterken.

Zoals de lijnen die een architect gebruikt als hij de abstractie van een niet bestaand iets op papier zet. Dat beeld zou ook voor mij een oplossing blijken te zijn.

Bovendien, als graficus ben ik aan de lijn gebonden; voor alle duidelijkheid, ik lóóp er niet aan. Ik gebruikte voor de realisatie van dit

project dus logischerwijze iets wat beperkt: Enkel het lijnenbeeld van een karakteristiek maar romantisch landschap. Bijna onmerkbaar sluipt bij de uitvoering van zo een project er een deel van het karakter van de opdrachtgever in.

De stijgende en dalende weergave van een miljoen jaren oud landschap komt voor een deel overeen met de lijnen die wij kennen van de op- en neergaande bewegingen van beurskoersen, de temperatuur van de maatschappij.

Echter, net als in de natuur die geen scherpe lijnen kent, zijn de lijnen hier menselijker.

Net als in de natuur die geen scherpe lijnen kent, ze zijn vriendelijker, menselijker maar, zonder nut of noodzaak te verwaarlozen.

Het is dezelfde lijn die de al bijna honderdjarige RABO-bank volgt.

Visualisatie zoals je die mag verwachten, die van financieel architect. Duidelijk maken van wat er gevraagd wordt maar met ruimte voor de onomkoombare wijzigingen die de toekomst zal vragen.

In deze zin heb ik getracht te voldoen aan de opdracht die ik kreeg.

Met groeten,

Harry van Kuyk

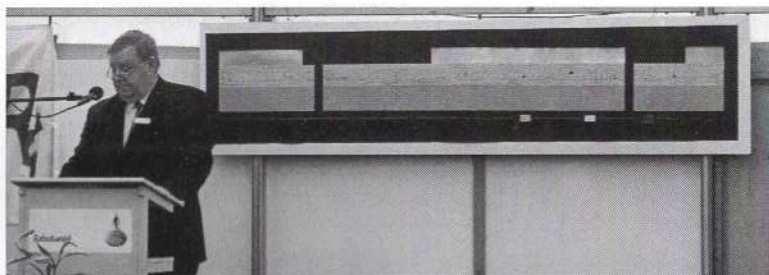
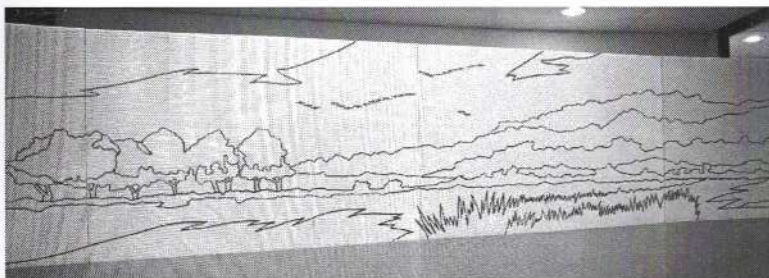
*Het maken van kunst gaat niet verder dan de mate
waarin je van de dingen kunt houden, lief te hebben.*

HvK

heropening RABO-Beek

Een bleek zonnetje, een grote feesttent die langzamerhand volstroomt met genodigden en sigarenrook, alle Rabobank-leden treffen elkaar nu eens niet zakelijk maar feestelijk. De tien kerkdorpen die de gemeente Ubbergen telt, hadden allemaal hun eigen kleine Rabobank. Nu zijn al deze banken tezamen gevoegd tot één grote bank. Uiteraard veel sprekers vanuit het bankwezen, maar dan komt Hans Groothuijse als voorzitter van de Raad van Toezicht en Kunstcommissie die symbolisch een grote voorstudie van het kunstwerk van Harry van Kuyk onthult. Ook besteedde hij aandacht aan een driedelige bronzen beeldengroep vervaardigd door Marian Leijtens die volgens Hans 'de mooiste weg van Nederland' en natuurlijk de RABO-bank in Beek nog eens extra zou verfraaien. Alle feestgangers werden uitgenodigd om in- en buiten het gebouw de versieringen te gaan bewonderen. Eerst de hoofdentree, een grote hal met daarin het onmiddellijk in het oog springende kunstwerk van Harry. Je wordt ogenblikkelijk opgenomen in een poëtisch landschap, in ogenschijnlijk simpele lijnen weergegeven op een twintig meter lange wand. Het doet denken aan een vroege voorjaarsochtend, waarbij de nevel optrekt en meer en meer van het landschap prijsgeeft. Geschilderd in blauwgrijze pastelinten, ademt het rust en schoonheid. Een bijzondere opdracht énerzijds door de bijzondere ondergrond; een geluidsabsorberende wand. De spiegels boven de wand zijn op Harry's aanwijzing gematteerd, waardoor het kunstwerk prachtig overloopt in wand en plafond. Het kunstwerk moest de verbondenheid met het werkgebied van de bank weergeven, naar mijn smaak is de kunstenaar daar wonderwel in geslaagd. Het is zijn liefdesverklaring aan de langgerekte heuvelrug die je vanuit de Ooypolder ziet, het zou in een museum zeker thuishoren. In de vergaderzaal beneden in de bank hangt de door de bank aangekochte cijferreeks, die Harry ooit maakte. Witte reliëfdrukken ingelijst in a-symmetrisch gesneden zwarte passe-partouts; die daardoor onmiddellijk je aandacht vragen. En hoe toepasselijk is die cijferreeks niet, het zal alle bankemployees voortdurend bij de les houden! Ik ben er zeker van dat de Rabobank klanten zullen genieten van hun heuvelrug!
Harry, chapeau!

Martiene Visser-ter Horst

*Boven: een detail van de 18 meter brede wandschildering.
Midden: RABO-Bank directeur Tiny Zegers proost met de beide kunstenaars.
Onder: Stichtingsvoorzitter en voorzitter van de Raad van Toezicht Hans Groothuijse tijdens zijn inleiding en de onthulling.*

Foto's Henk Baron

Portret van Jacqueline Kennedy

Monotype 1968

Collectie kunstenaar

PREMIE - PRENT EN NIEUWE UITGAVE 2002

Het bestuur van de Stichting Harry van Kuyk heeft de kunstenaar waarna de stichting is vernoemd opdracht gegeven tot het vervaardigen van een grafische prent die in principe alleen ter beschikking staat van de leden.

Deze prent die de eerste eigen uitgave van de stichting gaat worden verschijnt in Maart 2002. In het voorjaarsnummer van de Nieuwsbrief zal een afbeelding van dit werk worden opgenomen en zal ook de (lage leden)prijs bekend zijn.

In hetzelfde voorjaarsnummer van de nieuwsbrief zal ook uitgebreid aandacht worden geschonken aan de nieuwe uitgave van Harry van Kuyk. Al tijdens de zomerbijeenkomst in Oosterbeek kregen de gevorderde voorbereidingen ervan grote aandacht van de leden.

Het kloeke boek dat de titel *NOVA* kreeg krijgt langzaam gestalte en binnenkort beginnen met de drukker Piet de Kleijn (ook lid van de Stichting) de technische voorbereidingen.

Nog even geduld dus.

COLOFON

De nieuwsbrief is een uitgave van de Stichting Harry van Kuyk en verschijnt twee maal per jaar voor de leden van de stichting. Voor nieuwe leden worden voorgaande nummers toegevoegd, zolang de voorraad strekt. Bijdragen of vragen voor de nieuwsbrief zijn welkom bij de redactie.

Redactie: Drs. Ingrid Raming-Speklé
Oost Vlisterdijk 26,
2855 AD Vlist

Voorzitter: Hans Groothuijse,
Verbindingsweg 7,
6573 ZG Beek/Ubbergen

Secretariaat: Martiene Visser - ter Horst,
Van Limburg Stirumweg 28,
6861 WL Oosterbeek

Pennigmeester: Michiel van Katwijk MBA
OudeKamp 11c
3512 KG Utrecht

Lid van bestuur: Kees van Katwijk
Hintham 85,
5246 AD Rosmalen

Lid van bestuur: Drs. Marie-Antoinette
van Kuyk-Minis
Prins Willem Alexanderstraat 11,
6576 BK Ooij/Ubbergen

ATTENTIE

In verband met een grote schenking, waarover wij u in de volgende Nieuwsbrief zullen verhalen, doen wij een oproep tot medewerking bij het aanleggen en onderhouden van het archief van de Stichting. Wie daarvoor deskundigheid bezit of ons kan adviseren of iemand die belangstelling heeft om hulp te bieden en daaraan enige tijd zou willen en kunnen besteden, verzoeken wij contact op te nemen met onze secretaris.

